

Anamaria BOTA

Abstract

This article intends to underline several aspects concerning slang feminine typology as can be found in Romanian slang. The main focus is on terms whose figurative meaning and connotations justify their slang use.

Deși unele dintre particularitățile general recunoscute ale lexicului sunt variabilitatea sa și dificultățile întâmpinate în încercarea de a-l sistematiza, se pot face distincții între sfere ale vocabularului pe grupe de vorbitori sau pe tipuri de limbaj. Astfel pot fi grupate și cuvintele care, fie prin forma originală, fie prin sensul special, sînt întrebuițate și înțelese numai de anumite grupuri sociale; ele constituie un fond lexical mai mult sau mai puțin închis (cuvinte de argou sau argotisme). Argoul este un limbaj strict material, denumește acțiuni concrete, cuvintele provenind din experiența personală și din realitatea imediată a unui orizont limitat. (Abstractele sunt mai solid instalate în fondul principal al limbii, pe când cuvintele care denumesc noțiuni concrete sînt mai legate de realitate și deci, mai supuse modificărilor).

Principalele noțiuni codificate în argoul românesc¹ se regăsesc și în argourile altor limbi și sînt legate de anumite sfere semantice: *părți ale corpului, îmbrăcăminte și încălțăminte, crimă, bătaie, sex, băutura, furt, femeie, închisoare, poliție, epitete depreciative*, ca să dăm câteva exemple din cele mai productive.

Deși argoul are la rîndul său mai multe variante funcționale² sau varietăți diastractice, există noțiuni comune acestora, fapt care duce la apariția a numeroase sinonime. Una dintre aceste noțiuni este *femeia/fata* concretizată în câteva ipostaze funcționale; ea apare mai ales în argoul infractorilor și în argoul adolescenților, dar și în argoul comun. Principala sursă a argotismelor este, cum vom vedea, limba comună. Termenii gravitează în jurul câtorva noțiuni care, în linii mari, sunt: *adolescenta, soția, amanta și prostituata* (seria cu cei mai numeroși termeni).

1. În seria sinonimică pentru **adolescentă**, termenii se grupează în funcție de una sau mai multe seme comune. Un prim grup ar putea fi alcătuit din termenii *acadea* și *pralină*. Ambele cuvinte au, în limba comună ca gen proxim *bomboană* așadar, faptul că sînt dulci. În DEX, adjectivul *dulce* are mai multe definiții ale sensurilor figurate, al șaselea fiind "(Despre ființe) simpatic, plăcut la înfățișare sau în comportări". Are loc, prin urmare, un transfer de sens de la concret (gust) la abstract. Stabilirea acestei relații este facilitată și de prezența expresiei *o bomboană de fată* în limbajul familiar. Tot aici se poate include și *zaherea*, termen derivat mai degrabă de la *zahăr*³, prin analogie cu *acadea*.

Tot pentru adolescentă sunt consemnați termenii *aguridă* și *lăptucă* care aparțin genului proxim vegetal. Între sensurile proprii ale primilor doi termeni și sensul figurat din argou se poate stabili o relație pe baza culorii verzi care le caracterizează (*aguridă* "struguri necopți") sugerînd prospețimea, vîrsta fragedă; în DEX *verde* avînd consemnat și sensul "plin de sevă, proaspăt". Tot aici se pot încadra și *mandarină* și *corcodușă*, cu deosebirea că relația de sens nu se realizează pe baza culorii, ci a gustului dulce, (trăsătură care, după cum am văzut, se poate aplica și la ființe), și a formei rotunde care ar putea trimite la formele feminine.

Dacă ar fi să căutăm sinapsele semantice între *fată/femeie* și un alt termen, *violină*, dicționarul nu ne ajută: “instrument muzical alcătuit dintr-o cutie de rezonanță, avînd întinse pe una din fețe patru coarde”; prin urmare, am putea presupune că modul în care *violină* și-a dobîndit sensul are legătură mai degrabă cu forma pe care o are instrumentul, asemănătoare cu corpul feminin.

O altă serie de termeni o constituie denumirile de păsări cu conotații mai degrabă pozitive: *biblică*, *privighetoare*, *turturea*, dar și păsări cu conotații negative sau depreciative: *coțofană*, *pupăză* („femeie îmbrăcată sau fardată strident, p.ex. prostituată”).

Atunci când are sensul „adolescentă”, *mioară* are alte conotații decît *oaie* sau *capră*, termeni folosiți în limbajul colocvial pentru a denumi femeia proastă (*oaie*) sau neserioasă (*capră*). Spre deosebire de acestea, *mioară* are conotații literare, e un termen mai degrabă de alint.

Bucată înlocuiește mai vechiul termen familiar *bucățică* înregistrat în MDA cu sensul figurat “fată sau femeie frumoasă”; cu același sens e folosit și *piesă* împreună cu superlativul său, *piesă de elicopter*, care denumește o fată sau o femeie foarte frumoasă. Acești termeni apar în cel puțin două tipuri de argou (în argoul infractorilor și în argoul adolescenților⁴), iar în argoul studenților am consemnat de curînd cu același sens sintagma *produs finit*⁵ (efectul expresiv al acestei sintagme este maxim datorită încălcării registrului stilistic, termenul fiind împrumutat din limbajul tehnic). Se observă în seria de mai sus faptul că, pe măsură ce expresivitatea unui termen s-a tocit, acesta a atras un altul, sinonim cu el sau apare în sintagme cu sens superlativ.

Alți doi termeni au un mod interesant de formare, și anume prin derivare parazită (folosirea unor sufixe improprie), în această situație se află *bunăciune*, format de la adjectivul *bună* cu sufixul arhaizant *-(ă)ciune* și *agațament* ca rezultat al acțiunii de *a agața* “a acosta o persoană”; aici este folosit un element de compunere savantă care crește expresivitatea, prin contrastul dintre sensul radicalului lexical și natura livrescă a sufixului.

Coexistența termenilor *piesă* și *bunăciune* folosite în argoul adolescenților/studenților în aceeași perioadă, cu același sens, a dus în timp la uzura lor expresivă, astfel că, de curînd a apărut în argoul studenților un termen care nu este altceva decît o fuziune semantică și formală a celor doi: *piesăciune*.

Se observă cu ușurință că termenii din argoul adolescenților sunt mai puțin ermetici, deoarece funcția predominantă a acestui tip de argou este cea ludică, spre deosebire de argoul infractorilor a cărui funcție principală este cea criptică.

2. Noțiunea de **soție** este concretizată într-o serie sinonimică nu foarte extinsă care surprinde schematic modul mai degrabă negativ în care este percepută căsătoria/căsnicia. Sinonimele se pot grupa în cel puțin trei categorii semantice:

- termeni care sugerează că soția este percepută ca o persoană care păzește bărbații, împiedicându-i să facă anumite lucruri: *dădacă*⁶, *escortă*, *străjuitoare*, *jandarm*, *legătoare*, *santinelă*;

- termeni depreciativi reducând soția la funcțiile casnice (*atenansă*)⁷ sau la un simplu accesoriu (*toartă*, *remorcă*⁸), termeni care sugerează că soția nu aduce decît neazuri și bătaie de cap (*belea*, *chefniță* < *a chefni* „a lătra scurt, repetat și agitat”, *dușman*, *pacoste*).

- termeni care au ca sens propriu „soție/nevăastă”, folosiți fără îndoială, datorită expresivității fonetice: *boreasă* (regionalism, derivat de la *boier*; termenul este încă folosit în zona Făgărașului) și *molie* < it. *mogliă* (împrumutul ar putea fi datorat plecării masive a muncitorilor români în Italia)

3. Grupul cu cea mai mare extindere cuprinde sinonimele pentru **prostituată**, acest lucru datorându-se în primul rînd faptului că prostituția este tot o infracțiune. Majoritatea termenilor sunt depreciativi/peiorativi, putînd fi grupați în funcție de sensurile figurate pe care le găsim în dicționare, sensuri care justifică utilizarea lor în această serie.

3.1. O primă serie depreciativă care gravitează în jurul ideii că prostituata este o persoană lipsită de valoare umană este rezultatul atracției sinonimice: *bodroanță* < *bodroanțe* care este

consemnat în MDA cu sensul „catrafuse”, *borfet* (*boarfă* + *et*, sufix colectiv care, în acest context potențează semnificația cu care e folosit termenul; probabil că derivatul a apărut după ce sensul argotic inițial s-a tocit), *gioarsă* (Reg. „haină, obiect uzat”), *hartabă* „zdrănțe, rupturi”(Reg. Muscel), *jarcă* (Reg. Moldova; „piele de oaie; oaie bătrână și slabă, căciulă uzată”), *melendră* (reg. Transilvania; „haină veche, ruptă, uzată”), *metreancă* < *metreancuri*, (Reg.) „lucruri sau vorbe fără valoare”); *stioalfă* (reg. Oltenia; „obiect de îmbrăcăminte sau încălțăminte uzat” ca sens de bază și „femeie slabă și urâtă, femeie bătrână, femeie de moravuri ușoare” ca sens secundar).

3.2. Nu lipsesc nici metaforele animalizante: *bârzoaie* (cu sensul regional - referitor la câini „cu coada în sus”, în acest context conexiunea semantică se face și prin intermediul expresiei argotice *a ridica coada, a trage la/sub coadă* „a avea relații sexuale”), *braică* < germ. *Bracke*, „cățea” (*cățea* având și sensul depreciativ „femeie depravată”), *caracudă* („pește de baltă”, Fig. oameni fără valoare), *cucuvaie, fufă* (sensul de bază al cuvântului este „nume generic pentru pești; plevușcă; într-un dicționar de argou on-line apare și un derivat extrem de expresiv – *fufânștein*), *pasăre, scabie, libarcă* („gîndac de noapte”).

3.3. Eufemismele puțin numeroase: *cordelie* (folosit datorită asemănării formale cu *coardă*), *julietă, dalilă, mesalină* – nume de personaje feminine implicate în moduri diferite într-o relație cu un bărbat; sunt reprezentări literare, istorice și mitologice care trimit la un imaginar de ordin cultural. În acest caz distincția dintre substantive comune și substantive proprii este anulată, de la desemnație individuală trecându-se la desemnație categorială.

3.4. Termeni care trimit la actul sexual, fie direct, prin derivare cu sufixe de agent de la verbe al căror sens argotic e „întreține relații sexuale”: *botistă* (< *a pune botul* „a practica felația”), *ciocănitore* (< *a ciocăni* „a întreține relații sexuale”), *ciochistă* „practicantă a sexului oral” (< *a o lua la cioc* „a face o felație”), *luptătoare, pâlitoare, plesnitore pocnitore, prăjitoare, rozătoare, secerătoare, servitoare, tivitoare, trosnitore* — derivate toate de la verbe care denumesc actul sexual în argou.

4. O a patra categorie nu intră în serii sinonimice: *amazoană, anină* < *anina* „a agăța”, plecând de la sensul familiar „a acosta o persoană”, *căzătură* (fig. persoană decăzută moral), *partuză* (< fr. *partie de débauche*); *fetiță penală, coardă penală, jartea penală, cordăciune⁹, condicută* „legitimație a prostituatelor profesioniste unde erau înregistrate vizele medicale”, (*farfuză* < rădăcină expresivă bazată pe consonanța *frf*, sau < tc. *ferferet* „ușurătate”, *frecangioaică* < *frecangeală* (Arg. „masturbare”), *fripturistă* < *fripturism* „goană după avantaje materiale, *infractoare penală, migratoare* (analogie între migrație și trecerea de la un bărbat la altul), *pițipoancă* (Fam. fetișcană ușuratică), *planoristă* (prin atracție sinonimică de la *parașută, șută* (trunchiere a lui *parașută*), *tiristă* < TIR „prostituată ai cărei clienți sunt mai ales șoferii de tir”, *traseistă* „prostituată care își racolează clienții de al amrginea drumului”.

5. Noțiunea de *amantă* cuprinde:

- Superlative, termeni pt iubită,: *asistentă, bucatăică, crăiță, fidanță* (<it. *Fidanzata*), *iederă, pampî* (nume de alint), *zabarină*
- Derivate cu sufixul de agent *-toare*: termeni din care transpare ideea de „cheltuitoare, mîncătoare de bani”: *storcătoare, tapeză, topitoare, taxatoare*, antonimele *dărîmătoare/rezămătoare*, sinonimele graduale *încălziătoare/dogoritoare* lângă care îl putem adăuga și pe *misadă*.

CONCLUZII.

Abundența sinonimelor este caracteristică argoului, limbile neavând, în general, nevoie de zeci ed termeni pentru a desemna o noțiune; diferențele de lexicalizare dintre argou și limba comună determină opoziții semantice distincte. Argoul aduce în plus particularități de sens pornind de la noțiuni comune cu ale celorlalți vorbitori, diferențele sunt însă atât de expresivitate cât și de informație.

Polifonia limbii permite argotizanților să-și folosească creativitatea nu reînd cuvinte noi, ci depalsând sensul termenilor cunoscuți prin transformări ale semnificativului și asocieri semantice inedite.

Majoritatea termenilor argotici discutați mai sus au luat naștere prin metaforă, cel adesea pornind de la mărci negative sau conotașii depreciative acre se regăsesc în dicționare, constituind un punct de plecare atât în procesul codificării cât și în cel al decodării.

Pe lângă cuvintele limbii comune valorificate în argou prin transfer semantic, apar și regionalisme, arhaisme și, mai puțin, împrumuturi; utilizarea lor se datorează atât expresivității cât și sensului lor mai puțin accesibil.

Nu în ultimul rând, trebuie să admitem că, nu întotdeauna dicționarele explicative ale limbii române ne-au fost de folos; nu de puține ori am întâlnit argotisme cu origine obscură, de asemenea, trebuie să spunem că dicționarele și glosarele de argou consultate impun la rândul lor limite de altă natură; prin urmare observațiile de mai sus trebuie privite în limitele acestui context.

BIBLIOGRAFIE:

- DALR – Dicționar de argou al limbii române, Ed Arnina, Slobozia, 1998
Ichim-Stoichițoiu, Adriana *Vocabularul limbii române actuale*. București. Editura All, 2001
MDA – Micul dicționar academic, vol I-IV, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2003
Tandin, Traian - *Limbajul infractorilor*, Editura Paco, 1993;
Volceanov, Anca, Volceanov, George, *Dicționar de argou și expresii familiare ale limbii române*, Ed.Livpress, București, 1998.
Zafiu, Rodica *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității București, 2001.
www.123urban.ro

NOTE:

¹ Ne referim atât la termenii înregistrați în dicționarele de argou, cât și la termenii înregistrați de noi.

² Sintagma face referire la diferitele tipuri de argou semnalate de lingviști: al delincvenților, al adolescenților, argoul comun etc.

³ *Zaherea* este înregistrat în DEX cu sensul „cantitate de alimente necesară pentru aprovizionarea armatei”, prin urmare e puțin probabil ca termenul argotic să fie același.

⁴ Termeni sunt consemnați de Traian Tandin, dar ne-au fost indicați și de studenții din anul întâi.

⁵ Este vorba despre studenți la Facultatea de Inginerie Mecanică; se observă cum terminologia folosită în materiile de curs este „valorificată” în mod inedit.

⁶ Termenul poate fi văzut în relație cu sensurile familiare ale lui *a dădăci* „a se ocupa de un o persoană adultă ca de un copil; a sfătui insistent până la plictiseală”.

⁷ Corp secundar al casei în care se află bucătăria, spălătoria etc”.

⁸ Termenul e folosit și în argoul adolescenților/studenților pentru a denumi prietena sau iubita.

⁹ Format de la *coardă* + suf -*ciune*; ca și în cazul lui *borfet*, este vorba tot despre un derivat expresiv.